

«Ο τελευταίος Γιάγκη»

Μετάφραση: Ρέα Φραγκοφίνου
Σκηνοθεσία: Τεντ Κρέιγκ
Σκηνικά-κοστούμια: Ανδρέας Χαράλαμπος
Φωτισμός: Τεντ Κρέιγκ
Χορογραφία: Μαρίνα Μαραθοδουνιώτου
Παίζουν: Κώστας Καζάκας, Έλλη Κυριακίδου, Ιωάννα Καμένη-Σιαφκάλη, Φαίδρος Στασίνος.

Στο θέατρο «Ενα» παίζεται αυτές τις μέρες ένα θαυμάσιο έργο. «Ο τελευταίος Γιάγκη» του Άρθουρ Μίλλερ. Ένα έργο με τέλεια δραματουργική ισορροπία, με μινιμαλιστικά λιτή δομή από ντοναλιστικές αντιπαραθέσεις, με κείμενο που διεισδύει κάθετα στην ατομική και κοινωνική ψυχολογία.

Ο Μίλλερ δένει τους τέσσερις του ήρωες κι ένα διάλογο εκπληκτικά αποτελεσματικό σύμφωνα με τους αναμφίβολα μεγάλους στόχους του έργου, συνεχίζοντας τη βαθιά ολκό που ανοίγει η πένα του στην ανάλυση της καταδικασμένης αναμέτρησης του ανθρώπου με τα όνειρα του που επιβάλλονται σ' αυτόν από την κοινωνική λατρεία της επιτυχίας. Η απογοήτευση είναι ένα από τα βασικά μοτίβα του έργου, που δίνεται σε πολλές παραλλαγές. Ο Φρικ, η Κάρεν, η Πατρίσια έχουν απογοητεύσει τους αγαπημένους τους ανθρώπους, έχουν απογοητευθεί απ' αυτούς, έχουν απογοητευθεί από τον εαυτό τους. Άλλο μοτίβο είναι η σχέση των ηρώων με το χρόνο. Η σχέση τους με το παρελθόν δίνεται μέσα από την υπογράμμιση του θέματος της καταγωγής τους, η σχέση με το μέλλον - μέσα από την έμμεση αναμονή αλλαγής, καλύτερευσης των πραγμάτων. Έτσι μεταξύ του παρελθόντος και του μέλλοντος, το παρόν και η πραγματικότητα χάνονται, μέσα στις νευρώσεις και τα ψυχοφάρμακα.

Οι μεγάλοι στόχοι του Μίλλερ αποκαλύπτονται όμως σταδιακά με την ολοκλήρωση της μορφής του Ληρόι, του Θετικού Ήρωα. Ο ίδιος

ο συγγραφέας χαράζει αμείλικτα τα πλαίσια αυτής της θετικής πρότασης πρώτα με το επίθετο «τελευταίος» (τελευταίος στο είδος που ελλείπει), δεύτερο με τη συγκατάβαση ή περιφρόνηση που τρέφουν προς αυτόν οι άλλοι χαρακτήρες του έργου. Και όμως η γοητεία και η δύναμη αυτής της μορφής φωτίζουν το έργο. «Σ' αυτό τον κόσμο ζεις, και πρέπει να βρεις τρόπο να τον αγαπήσεις», λέει ο Ληρόι στη γυναίκα του. «Για μένα πνευματικό είναι ό,τι με βοηθά να ξεχνιέμαι και να χαίρομαι που είμαι ζωντανός». Δε νιώθει τελευταίος στη γραμμή, όπως οι άλλοι επιμένουν να νιώθει με βάση την οικονομική και την κοινωνική του κατάσταση, νιώθει πάντα πρώτος στη γραμμή, επειδή είναι ο μοναδικός σ' αυτήν. Έχει την αίσθηση του ανταγωνισμού μόνο σε σχέση με τον εαυτό του.

Πολεμώντας σ' όλο του το δραματουργικό έργο την κοινωνική μυθοπλασία, ο Μίλλερ στον «Τελευταίο Γιάγκη» κατεβαίνει στο βάθος του καθάριου εθνικού μύθου, δημιουργώντας μέσα στο αμερικάνικο εθνικό αλαλούμ τη μορφή του Γιάγκη, του μαραγκού που μοιάζει με το μαραγκό που έφτιαξε την κιβωτό του Νώε, που φτάνει τέλειες Άγιες Τράπεζες, που παίζει μπάντζο, που πιστεύει στην ισότητα, που έχει εφτά παιδιά και που συναντιέται με το Θεό κάνοντας σκι και παγοδρομίες.

Το μεγάλο επίτευγμα της παράστασης του «Ενα» είναι η καθαρή γραμμή παρουσίας του έργου. Η σκηνογραφική εικόνα από τον Ανδρέα Χαράλαμπος είναι εξίσου σωστή και καθαρή. Ο σκηνοθέτης Τεντ Κρέιγκ ελέγχει πλήρως το ρυθμό του διαλόγου και το υποκριτικό τεμπεραμέντο των ηθοποιών.

Ο Φαίδρος Στασίνος που φαίνεται έπρεπε να αφυψηρεθεί από το ΘΟΚ για να τον γνωρίσουμε πραγματικά σαν ηθοποιό δίνει ένα καταπληκτικό «υπαρκτό» Φρικ. Η

Ελλη Κυριακίδου παίζει και την ψυχική θολούρα της κατάθλιψης και τον άνθρωπο πίσω απ' αυτήν. Η Ιωάννα Καμένη-Σιαφκάλη, πλάθει τις πτυχές του χαρακτήρα της Πατρίσιας, λεπτές αλλά ευανάγνωστες. Παίζει γυναίκα που έκανε την απογοήτευση της βίωμα, που είναι σχεδόν περήφανη για την αυτοκτονία των αδελφών της, για την ύψιστη προσφορά τους στο βωμό της απογοήτευσης, στο αποκαλύπτει ταυτόχρονα την ομορφιά της προσωπικότητας της και τα αποθέματα θετικότητας κρυμμένα στο χαρακτήρα της.

Ο Κώστας Καζάκας βρέθηκε χωρίς χειροπιαστό πρότυπο για να φτιάξει τον ήρωα του. Ηθοποιός που δε βρήκε καμιά δυσκολία στους ρόλους όπως ο σκοτεινός μπράβος στη «Δούκισσα του Μάλφι», το «Κομπλεξικό ανθρωπάκι στο Κβετς», ο τρελός βρικόλακας στο «Δράκουλα», κάπου δε βρήκε τον ακριβή εθνικό και κοινωνικό τύπο μέσα στις συγγραφικές προδιαγραφές. Κάτι λείπει από το Ληρόι του, δε μυρίζει φρέσκο ξύλο, δεν έχει μέσα του το μεταφυσικό... ξανθό στοιχείο», δεν φέρνει μέσα τον κρύο αέρα των παγοδρομιών. Δίνει όμως επαγγελματικά άψογα αυτά που διάβασε μέσα στο ρόλο του - την ψηλή ηθική στάση του ήρωά του, την αξιοπρέπεια και την τρυφερή ανεκτικότητα του.

«Ο τελευταίος Γιάγκη» δεν είναι από τις εμπορικές επιτυχίες του «Ενα» ενώ θα νόμιζε κανείς ότι ένα από τα καινούργια έργα του μεγάλου δραματουργού θα προσέλυε πολύ κόσμο. Πιστεύω, πως εδώ φταίει η ρεπερτορική πολιτική του θεάτρου που έμαθε το κοινό του ν' αναζητά εξωθεατρικά θέλητρα, όπως την προηγούμενη θορυβώδη επιτυχία του έργου σε σκηνές του εξωτερικού ή στην κινηματογραφική οθόνη, την τολμηρότητα της σκηνικής παράστασης ή την επικαιρότητα του θέματος.

NONA ΜΟΛΕΣΚΗ